

Số: /QĐ-UBND

Ninh Bình, ngày tháng 12 năm 2023

QUYẾT ĐỊNH

Phê duyệt Đề án “Nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình”

ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH NINH BÌNH

Căn cứ Luật Tổ chức chính quyền địa phương ngày 19 tháng 6 năm 2015;

Căn cứ Luật Di sản văn hoá ngày 29 tháng 6 năm 2001 và Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Di sản Văn hoá ngày 18 tháng 6 năm 2009;

Căn cứ Nghị định số 98/2010/NĐ-CP ngày 21 tháng 9 năm 2010 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Di sản Văn hoá và Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hoá;

Thực hiện ý kiến chỉ đạo của Thường trực Tỉnh ủy tại Thông báo số 1190-TB/TU ngày 08 tháng 8 năm 2023, Thông báo số 1244-TB/TU ngày 09 tháng 10 năm 2023;

Theo đề nghị của Giám đốc Sở Văn hoá và Thể thao tại Tờ trình số 174/TTr- SVHTT ngày 15 tháng 11 năm 2023.

QUYẾT ĐỊNH:

Điều 1. Phê duyệt Đề án “Nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình” (có Đề án kèm theo).

Điều 2. Giao Sở Văn hóa và Thể thao chủ trì, phối hợp với các cơ quan, đơn vị liên quan tổ chức triển khai thực hiện Đề án.

Điều 3. Quyết định này có hiệu lực thi hành kể từ ngày ký ban hành.

Điều 4. Chánh Văn phòng Ủy ban nhân dân tỉnh, Giám đốc Sở Văn hoá và Thể thao; Thủ trưởng các Sở, ban, ngành có liên quan; Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện, thành phố và các tổ chức, cá nhân có liên quan chịu trách nhiệm thi hành Quyết định này./.

Nơi nhận:

- Như Điều 4;
- Thường trực Tỉnh ủy;
- Ban Cán sự Đảng UBND tỉnh;
- Lãnh đạo UBND tỉnh;
- Lãnh đạo VPUBND tỉnh;
- Các sở, ban, ngành, đoàn thể;
- UBND các huyện, thành phố;
- Lưu: VT, VP6,2,5,7.

TN_VP6_47.QĐ

TM. ỦY BAN NHÂN DÂN
KT. CHỦ TỊCH
PHÓ CHỦ TỊCH

Tổng Quang Thìn

ĐỀ ÁN

Nghiên cứu, biên soạn bộ “Lịch sử Ninh Bình”

*(Ban hành kèm theo Quyết định số/QĐ-UBND ngày tháng 12 năm 2023
của Ủy ban nhân dân tỉnh Ninh Bình)*

Phần I

CĂN CỨ XÂY DỰNG ĐỀ ÁN

I. CƠ SỞ CHÍNH TRỊ VÀ CĂN CỨ PHÁP LÝ

1. Chủ trương đường lối của Đảng

- Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 09 tháng 6 năm 2014 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

- Kết luận 76-KL/TW ngày 04 tháng 6 năm 2020 của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 33-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

- Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Ninh Bình lần thứ XXII, nhiệm kỳ 2020-2025;

- Nghị quyết số 10-NQ/TU ngày 26 tháng 6 năm 2017 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy khóa XXI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Ninh Bình đến năm 2020, định hướng đến năm 2030 đáp ứng yêu cầu hội nhập và phát triển bền vững.

- Kết luận số 90-KL/TU ngày 12 tháng 10 năm 2021 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy Ninh Bình về việc tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 10-NQ/TU ngày 26/6/2017 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy khóa XXI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Ninh Bình đến năm 2020, định hướng đến năm 2030 đáp ứng yêu cầu hội nhập và phát triển bền vững.

- Chương trình hành động số 07-Ctr/TU ngày 22 tháng 6 năm 2021 của Tỉnh ủy Ninh Bình thực hiện Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng và Nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ tỉnh lần thứ XXII nhiệm kỳ 2020-2025.

- Nghị quyết số 07-NQ/TU ngày 29 tháng 10 năm 2021 của Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Ninh Bình về phát triển du lịch Ninh Bình giai đoạn 2021-2030, định hướng đến 2045.

- Ý kiến chỉ đạo của Thường trực Tỉnh ủy tại Thông báo số 1190-TB/TU ngày 08/8/2023, Thông báo số 1244-TB/TU ngày 09/10/2023 của Thường trực Tỉnh ủy.

2. Cơ sở pháp lý

- Luật Di sản văn hóa ngày 29 tháng 6 năm 2001; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hóa ngày 18 tháng 6 năm 2009.

- Nghị định số 98/2010/NĐ-CP ngày 21 tháng 9 năm 2010 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật Di sản văn hóa và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hóa.

- Nghị quyết số 102/NQ-CP ngày 31 tháng 12 năm 2014 của Chính phủ ban hành Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết 33-NQ/TW về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

- Quyết định số 2215/QĐ-TTg ngày 24 tháng 12 năm 2020 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện Kết luận số 76-KL/TW ngày 04 tháng 6 năm 2020 của Bộ Chính trị khóa XII về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 09 tháng 6 năm 2014 của Hội nghị lần thứ 9 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

- Quyết định số 1230/QĐ-TTg ngày 15 tháng 7 năm 2021 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình bảo tồn và phát huy bền vững giá trị di sản văn hóa Việt Nam giai đoạn 2021-2025.

- Quyết định số 1909/QĐ-TTg ngày 12 tháng 11 năm 2021 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chiến lược phát triển văn hóa đến năm 2030.

- Quyết định số 1007/QĐ-UBND ngày 14 tháng 9 năm 2021 của UBND tỉnh Ninh Bình về việc phê duyệt Đề án Bảo tồn và phát huy giá trị lịch sử, văn hóa, truyền thống tốt đẹp của con người, vùng đất Cố đô Hoa Lư giai đoạn 2021-2030.

II. CƠ SỞ THỰC TIỄN

1. Sự cần thiết của đề án

1.1. Với mỗi quốc gia - dân tộc, lịch sử luôn đóng vai trò cực kỳ quan trọng. Đối với Việt Nam, lịch sử càng có ý nghĩa hơn: là điểm tựa để dân tộc vượt qua mọi thử thách, là nguồn lực để đất nước phát triển.

Làm nên một Việt Nam với bề dày lịch sử và chiều sâu văn hoá là đóng góp của lớp lớp các thế hệ ở mọi vùng miền đất nước. Với mỗi địa phương, từ cấp tỉnh đến các huyện, thành phố hay xã, phường, thị trấn thậm chí đến từng cộng đồng làng xóm, đều có lịch sử của mình, với những nét riêng trong tổng thể Việt Nam thống nhất. Cũng vì thế, với mỗi địa phương, dù ở cấp độ nào, lịch sử đều mang các giá trị lớn lao, đã được phát huy trong quá khứ và sẽ tiếp tục phát huy trong hiện tại và tương lai.

Bộ *Lịch sử Ninh Bình* được triển khai trước hết xuất phát từ nhu cầu tìm hiểu lịch sử địa phương của nhân dân trong tỉnh, của nhân dân cả nước, kiều bào ở nước ngoài, của giới học giả trong nước và quốc tế. Ninh Bình là một tỉnh có lịch sử lâu dài, phong phú, có đóng góp to lớn trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam. Truyền thống lịch sử vẻ vang đã, đang và sẽ là nguồn sức mạnh nội sinh để Đảng bộ, chính quyền và nhân dân Ninh Bình vượt qua thách thức, phát triển bền vững.

1.2. Nghiên cứu, biên soạn lịch sử Ninh Bình ở nhiều cấp độ (xã, huyện), lĩnh vực (thông sử, lịch sử Đảng bộ, lịch sử một số ngành...) đã được triển khai và đã có những thành tựu nhất định. Tuy nhiên, cho đến nay, một công trình thông sử độc lập cấp tỉnh có quy mô tương xứng với bề dày lịch sử của vùng đất Ninh Bình chưa được biên soạn. Điều này đặt ra yêu cầu bức thiết về việc cần phải sớm có một bộ thông sử tầm cỡ, được tổ chức biên soạn bài bản với chất lượng khoa học cao của tỉnh Ninh Bình.

1.3. Bộ *Lịch sử Ninh Bình* là một nhiệm vụ trọng điểm được triển khai theo chủ trương của Ban Thường vụ Tỉnh uỷ Ninh Bình. Vì thế, đây là công trình khoa học mang tính chính thống và chính thức của địa phương, làm chuẩn mực kiến thức trong công tác quản lý, triển khai các lĩnh vực công tác có liên quan đến quan điểm tiếp cận, nội dung lịch sử và trong nhận thức của nhân dân. Những nội dung được trình bày trong bộ sách này còn được dùng làm căn cứ khoa học cho các công trình phái sinh như sách giáo khoa về lịch sử địa phương, các sách lịch sử - văn hoá theo chuyên đề, vấn đề hoặc các giai đoạn, sự kiện, nhân vật lịch sử... Bên cạnh đó, là công trình sử học, mọi kết luận khoa học luôn chỉ tiệm cận chân lý và có thể thay đổi trên cơ sở những kết quả nghiên cứu mới.

1.4. Thực hiện các chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước về phát triển văn hóa, xuất phát từ nhu cầu thực tiễn, trong những năm qua, tỉnh Ninh Bình đã chú trọng công tác xây dựng, phát huy nguồn lực văn hoá - con người trong phát triển. Với vị trí và vị thế địa lý, nguồn lực tự nhiên, lịch sử và xã hội, Ninh Bình được coi là một trong những địa phương đặc biệt có thế mạnh về tài nguyên văn hoá. Tuy nhiên, nguồn tài nguyên đó mới được khai thác bước đầu, vẫn đang tồn tại chủ yếu dưới dạng tiềm năng. Vì vậy, việc khơi dậy, phát huy, biến nguồn lực tiềm năng đó thành động lực cho phát triển có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Bộ *Lịch sử Ninh Bình* được biên soạn sẽ góp phần thực hiện nhiệm vụ đó.

2. Tình hình nghiên cứu, biên soạn lịch sử ở Việt Nam nói chung, ở tỉnh Ninh Bình nói riêng

2.1. Tình hình nghiên cứu, biên soạn lịch sử địa phương ở Việt Nam

Cho đến nay, trên phạm vi cả nước, một số địa phương (tỉnh/thành phố) đã biên soạn và xuất bản thông sử địa phương, một số tỉnh/thành phố đang triển khai biên soạn.

Sớm nhất phải kể đến là Thủ đô Hà Nội - nơi đi đầu trong biên soạn lịch sử. Hà Nội đến nay đã ba lần biên soạn lịch sử thành phố. Lần thứ nhất vào năm 1960, nhân kỷ niệm 950 định đô Thăng Long (công trình *Lịch sử thủ đô Hà Nội* do Trần Huy Liệu chủ biên), lần thứ hai vào năm 1984 nhân kỷ niệm 30 năm giải phóng Thủ đô (công trình *Hà Nội - Thủ đô nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam* do Phan Huy Lê chủ biên), lần thứ ba vào năm 2010 nhân kỷ niệm 1000 năm Thăng Long - Hà Nội (bộ sách *Lịch sử Thăng Long - Hà Nội* gồm 2 tập do Phan Huy Lê chủ biên, công trình được trao Giải Vàng sách hay của Hội Xuất bản Việt Nam năm 2011). Cùng với Hà Nội, những địa phương đã biên soạn thông sử sớm, từ những năm bảy mươi, tám mươi của thế kỷ trước như Vĩnh Phú, Hà Bắc, Thanh Hoá, Nghệ Tĩnh...

Vào đầu thế kỷ XXI, thành phố Hải Phòng là một trong những địa phương tiên phong triển khai việc nghiên cứu, biên soạn thông sử với quy mô lớn gồm 4 tập và đã hoàn thành và xuất bản toàn bộ vào năm 2020. Tiếp đó, tỉnh Hải Dương đã biên soạn bộ thông sử gồm 4 tập và đã xuất bản toàn bộ năm 2021. Thành phố Hồ Chí Minh đã hoàn thành bộ thông sử gồm 5 tập và 1 tập lịch sử giản yếu. Gần đây nhất (2022), thành phố Đà Nẵng bắt đầu triển khai nhiệm vụ khoa học “Nghiên cứu biên soạn bộ Lịch sử Đà Nẵng” cũng gồm 5 tập thông sử và 1 tập lịch sử giản yếu (theo mô hình của bộ *Lịch sử Sài Gòn - Thành phố Hồ Chí Minh*), triển khai trong 03 năm...

Như vậy, việc nghiên cứu biên soạn lịch sử các tỉnh, thành phố đã được các địa phương quan tâm tiến hành từ khá sớm, một số tỉnh, thành phố đã hoàn thành và xuất bản với các quy mô khác nhau. Tuy nhiên, nhìn trên bình diện toàn quốc, số nơi đã hoàn thành và xuất bản sách thông sử còn chưa nhiều (nhất là so với sách địa chí), một số nơi đã hoàn thành và xuất bản nhưng còn khá giản lược hoặc biên soạn đã lâu, biên soạn khi chưa tách tỉnh, cần phải biên soạn lại. Những hạn chế trên đã được lãnh đạo nhiều địa phương nhận thức và đang khẩn trương tổ chức biên soạn mới hoặc biên soạn lại thông sử.

2.2. Tình hình nghiên cứu, biên soạn lịch sử Ninh Bình

2.2.1. Ninh Bình trong các bộ sử, thư tịch Việt Nam

Các bộ sử và tài liệu thư tịch Việt Nam khi chép về Việt Nam nói chung, các địa phương nói riêng ít nhiều cũng có đề cập đến vùng đất Ninh Bình. Có thể kể như *Việt sử lược* (khuyết danh), *An Nam chí lược* (Lê Trắc), *Đại Việt sử ký toàn thư* (Ngô Sĩ Liên và các sử thần triều Lê), *Đại Việt sử ký tiền biên* (Quốc sử quán triều Tây Sơn), *Khâm định Việt sử thông giám cương mục*, *Đại Nam thực lục*, *Đại Nam nhất thống chí* (Quốc sử quán triều Nguyễn), *Khâm định Đại Nam hội điển sự lệ* (Nội các triều Nguyễn)... Các bộ sử, thư tịch do cá nhân biên soạn có thể kể như *Phủ biên tạp lục*, *Đại Việt thông sử*, *Kiến văn tiểu lục* (Lê Quý Đôn), *Lịch triều hiến chương loại chí* (Phan Huy Chú), *Quốc triều hương khoa lục*, *Quốc triều khoa bảng lục* (Cao Xuân Dục)...

Sau Cách mạng tháng Tám, một số bộ thông sử được biên soạn như *Lịch sử Việt Nam từ nguồn gốc đến thế kỷ XIX* (Đào Duy Anh), *Sơ thảo lược sử Việt Nam* (Minh Tranh), bộ giáo trình *Lịch sử Việt Nam* 8 tập (Khoa Lịch sử Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội - nay là Đại học Quốc gia Hà Nội), bộ *Lịch sử Việt Nam* 2 tập (Ủy ban Khoa học xã hội Việt Nam), bộ *Lịch sử Việt Nam* 15 tập (Viện Sử học thuộc Viện Khoa học Xã hội Việt Nam), bộ *Lịch sử Việt Nam* 4 tập (Khoa Lịch sử Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội)... Các công trình này, về cơ bản phản ánh lịch sử chung của cả nước, các địa phương, trong đó có Ninh Bình, nhưng chỉ được đề cập ở mức độ hạn chế, trừ những vấn đề, sự kiện, nhân vật nổi bật có tác động, ảnh hưởng lớn đến cả nước diễn ra trên địa bàn tỉnh Ninh Bình (những vấn đề, sự kiện, nhân vật liên quan đến hai triều Đinh, Tiền Lê, kinh đô Hoa Lư, cuộc kháng chiến chống Nguyên Mông, chống xâm lược Minh, Mãn Thanh...).

Trong những công trình sử học gắn với các tổ chức, lĩnh vực, ngành (như Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam, Lịch sử Quốc hội Việt Nam, Lịch sử Chính phủ Việt Nam, Lịch sử Mặt trận Tổ quốc Việt Nam...), việc phản ánh tình hình của địa phương Ninh Bình cũng trong tình hình tương tự.

2.2.2. Tình hình nghiên cứu lịch sử Ninh Bình

Ninh Bình là vùng đất “địa linh nhân kiệt” với bề dày truyền thống lịch sử, văn hóa lâu đời, có vai trò to lớn trong lịch sử và văn hoá Việt Nam. Việc tìm hiểu, nghiên cứu lịch sử và văn hoá Ninh Bình đã sớm thu hút sự quan tâm của các tổ chức và cá nhân, cả chuyên nghiệp và nghiệp dư, được tiến hành bởi các cơ quan nghiên cứu ở Trung ương và tỉnh Ninh Bình hoặc tự phát của cá nhân các nhà nghiên cứu.

Ở mức độ còn hạn chế, từ trước năm 1945 đã có những nghiên cứu về lịch sử và văn hoá Ninh Bình được tiến hành bởi các học giả người Pháp và một số người Việt. Từ sau Cách mạng tháng Tám năm 1945, nhất là từ sau ngày giải phóng miền Bắc (1954), với tư cách là một đơn vị hành chính lãnh thổ cấp tỉnh, lịch sử và văn hoá Ninh Bình được quan tâm nhiều hơn, đạt được nhiều kết quả quan trọng. Sau ngày thống nhất đất nước, tỉnh Ninh Bình giải thể, vùng đất Ninh Bình trở thành một phần của tỉnh Hà Nam Ninh (1976 - 1991). Những năm này, lịch sử và văn hoá Ninh Bình vẫn tiếp tục được nghiên cứu, được phản ánh trong một số công trình về lịch sử và văn hoá tỉnh Hà Nam Ninh. Tiêu biểu là cuốn *Lịch sử Hà Nam Ninh*, phòng Thông sử xuất bản năm 1988. Tuy nhiên, việc nghiên cứu vẫn cơ bản theo lĩnh vực và còn sơ lược, mức độ đề cập trực tiếp tới vùng đất Ninh Bình hạn chế.

Năm 1992, tỉnh Ninh Bình được tái lập. Cùng với sự chuyển biến mạnh mẽ về các mặt kinh tế, xã hội, cơ sở hạ tầng,... công tác xây dựng và phát triển văn hoá Ninh Bình đã đạt được những thành tựu to lớn, đóng góp quan trọng vào sự phát triển của địa phương. Lãnh đạo Đảng và Chính quyền tỉnh Ninh Bình đã nhận thức sâu sắc tầm quan trọng của nguồn lực văn hoá, truyền thống lịch sử đối

với công cuộc xây dựng và bảo vệ quê hương, đất nước. Các hoạt động nghiên cứu lịch sử, văn hoá địa phương được quan tâm, đẩy mạnh hơn và thu được nhiều kết quả. Nhiều công trình nghiên cứu, các hội nghị, tọa đàm về lịch sử và văn hoá đã được triển khai.

Công trình có quy mô bề thế, phản ánh tương đối toàn diện các mặt của tỉnh Ninh Bình là *Địa chí Ninh Bình* được tổ chức biên soạn dưới sự chỉ đạo của Tỉnh uỷ Ninh Bình, xuất bản năm 2010. Trong công trình này, lịch sử Ninh Bình được trình bày ở Phần thứ hai (từ trang 303 đến trang 492). Có thể coi đây là lần đầu tiên lịch sử Ninh Bình dưới dạng thông sử được biên soạn, từ khởi nguồn đến những năm đầu thế kỷ XXI, với 8 chương. Tuy nhiên, trên thực tế, vì chỉ là một phần trong một công trình tổng hợp nên phần lịch sử vẫn mang tính sơ lược (tổng cộng 190 trang in).

Một trong những thời kỳ lịch sử gắn với Ninh Bình được giới nghiên cứu đặc biệt quan tâm là thế kỷ X, nhất là dưới hai triều Đinh - Tiền Lê. Từ những năm 1980 của thế kỷ trước, một số hội thảo về thế kỷ X đã được tiến hành, trong đó tiêu biểu là hội thảo *Lịch sử thế kỷ X* diễn ra tại Hoa Lư trong các ngày 14 và 15 tháng 9 năm 1982 do Viện Sử học thuộc Uỷ ban Khoa học xã hội Việt Nam phối hợp với Uỷ ban Nhân dân tỉnh Hà Nam Ninh tổ chức. Tập kỷ yếu mang tên *Thế kỷ X những vấn đề lịch sử* (Nhà xuất bản Khoa học xã hội, Hà Nội, 1984) là kết quả của hội thảo này, đánh dấu một mốc quan trọng trong nghiên cứu về lịch sử Việt Nam nói chung và lịch sử Ninh Bình nói riêng ở thế kỷ X. Tiếp đó, một số chuyên khảo về thế kỷ X, về nhà Đinh, về Hoa Lư được xuất bản, như *Nhà Đinh dẹp loạn và dựng nước* của Nguyễn Danh Phiệt (1990), *Kinh đô Hoa Lư thời Đinh - Tiền Lê* của Đặng Công Nga (2002), *Cố đô Hoa Lư* của Nguyễn Văn Trò (2004)...

Đặc biệt, trong những năm gần đây, tỉnh Ninh Bình đã rất quan tâm đến nghiên cứu lịch sử địa phương. Trong đó, thế kỷ X tiếp tục được nhấn mạnh. Nhiều hội thảo khoa học đã được tổ chức, như Hội thảo khoa học “Thân thế, sự nghiệp và tượng đài Vua Đinh Tiên Hoàng” (2002), Hội thảo khoa học “Thân thế, sự nghiệp và tượng đài Vua Lê Đại Hành và Thái hậu Dương Vân Nga” (2007), Hội thảo “Nhà Đinh với sự nghiệp thống nhất đất nước” (2012); Tọa đàm “Giá trị Lịch sử Văn hóa và vai trò của Đinh Tiên Hoàng với sự nghiệp thống nhất quốc gia, xây dựng nước Đại Cồ Việt trong tiến trình lịch sử dân tộc Việt Nam” (2015), Hội thảo “Vai trò của Nhà nước Đại Cồ Việt trong tiến trình lịch sử Việt Nam” (2018); Hội thảo “Thân thế, sự nghiệp Thiền sư Nguyễn Minh Không” (2019); Hội thảo “Ninh Bình trong tiến trình lịch sử và sự nghiệp đổi mới” (2022), Hội thảo khoa học “Ninh Bình - 30 năm đổi mới, sáng tạo và phát triển” (2022); đề tài khoa học cấp tỉnh “Nghiên cứu nhận diện Hành đô Sơn Lai thời kỳ đầu nhà nước Đại Cồ Việt” (2019-2020); nghiên cứu lịch sử vùng đất Gia Thủy từ đầu công nguyên đến thời kỳ nhà nước Đại Cồ Việt; Nghiên cứu lịch sử vùng đất từ ngã ba sông Bôi đến kinh đô Hoa Lư (thuộc các huyện Nho Quan, Gia Viễn, Hoa Lư) từ đầu Công nguyên đến thời kỳ Nhà nước Đại Cồ Việt...

Những kết quả nghiên cứu bước đầu đã đem đến những nhận thức chung về lịch sử và văn hoá của vùng đất Ninh Bình, đáp ứng bước đầu nhu cầu tìm hiểu lịch sử địa phương của nhiều đối tượng khác nhau, hỗ trợ hiệu quả trong công tác lãnh đạo, quản lý địa phương các cấp.

Tuy nhiên, cho đến nay trên thực tế vẫn chưa có một công trình thông sử chính thức nào của tỉnh Ninh Bình được biên soạn. Đề án “Nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình” này nhằm bổ khuyết điều đó với một yêu cầu chất lượng khoa học cao, tổng kết được các thành tựu sử học ở địa phương, ở trong nước và cả trên thế giới, dựng lại một cách đầy đủ và khách quan, cơ bản và hệ thống toàn bộ lịch sử tỉnh Ninh Bình từ nguồn gốc cho đến ngày nay.

Phần 2

MỤC TIÊU, YÊU CẦU, PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN

I. MỤC TIÊU CỦA ĐỀ ÁN

1. Mục tiêu chung

Xây dựng bộ Lịch sử Ninh Bình nhằm tập hợp, tổng kết, nâng cao kết quả nghiên cứu của giới sử học trong tỉnh, trong nước và quốc tế về Ninh Bình từ trước đến nay, hình thành bộ dữ liệu thống nhất về lịch sử Ninh Bình từ đó phát hiện đặc điểm, kinh nghiệm, bài học trong xây dựng, bảo vệ và phát triển của địa phương; định vị được vị trí, vị thế và vai trò của tỉnh Ninh Bình trong toàn bộ tiến trình lịch sử Việt Nam; làm căn cứ khoa học cho việc hoạch định chính sách phát triển toàn diện, lâu dài, bền vững của tỉnh Ninh Bình, đóng góp vào sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước.

2. Mục tiêu cụ thể

2.1. Thực hiện công trình nghiên cứu khoa học có quy mô nhằm tổng kết, nâng cao các kết quả nghiên cứu của giới sử học trong và ngoài tỉnh, trong và ngoài nước về lịch sử Ninh Bình từ trước tới nay

Với vị thế và vai trò trong tiến trình lịch sử Việt Nam, cả trong xây dựng và bảo vệ đất nước, tỉnh Ninh Bình đã thu hút sự quan tâm của các nhà sử học trong và ngoài nước. Dù chưa có bộ *Lịch sử Ninh Bình* được biên soạn nhưng những nghiên cứu về lịch sử Ninh Bình đã xuất hiện từ sớm và đã đạt được nhiều thành tựu đáng ghi nhận. Đó là những nghiên cứu về Ninh Bình thời kỳ tiền sơ sử; về chuyển biến xã hội, cuộc đấu tranh bảo tồn văn hoá và giải phóng dân tộc ở Ninh Bình thời kỳ Bắc thuộc; về vùng đất Ninh Bình thời Đinh - Tiền Lê và trong kỷ nguyên độc lập nói chung; về những chuyển biến kinh tế, xã hội, văn hoá và cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc thời kỳ cận đại; về công cuộc kháng chiến kiến quốc thời chống Pháp, công cuộc kháng chiến chống Mỹ và xây dựng chủ nghĩa xã hội và về công

cuộc đổi mới ở Ninh Bình. Có thể nói, ở thời kỳ lịch sử nào, việc nghiên cứu, tìm hiểu lịch sử Ninh Bình cũng đã có những kết quả nhất định. Trong số này, nổi bật nhất là những nghiên cứu về vùng đất Ninh Bình thời tiền sơ sử, thời Đinh - Tiền Lê, thời Lý - Trần, trong kháng chiến chống thực dân Pháp...

Bộ *Lịch sử Ninh Bình* sẽ là công trình mang tính tập thành, *tổng hợp - tổng kết* được những kết quả nghiên cứu mới nhất về các vấn đề lịch sử, văn hoá của địa phương, nhưng không phải là phép cộng cơ học mà là sự xâu chuỗi, kết nối, nâng cao trong một chỉnh thể chặt chẽ, thống nhất.

2.2. Tiếp tục nghiên cứu, tập hợp, bổ sung các dữ liệu khoa học mới về lịch sử Ninh Bình

Trên cơ sở tập hợp tư liệu, điều tra, sưu tầm nguồn tài liệu tại các cơ quan nghiên cứu, các thư viện, các trung tâm lưu trữ Trung ương và tỉnh Ninh Bình; tập hợp và hệ thống nguồn tư liệu, dữ liệu về lịch sử Ninh Bình xuyên suốt từ khởi nguyên đến nay, cần tiếp tục nghiên cứu, tập hợp, bổ sung các dữ liệu khoa học mới về lịch sử Ninh Bình, nghiên cứu, bổ sung những khoảng trống, những kết quả còn hạn chế, những khác biệt về quan điểm.

2.3. Phát hiện đặc điểm, kinh nghiệm, bài học trong xây dựng, bảo vệ và phát triển của địa phương

Nghiên cứu, biên soạn bộ thông sử *Lịch sử Ninh Bình* đảm bảo mục tiêu phát hiện, làm rõ hơn, tổng kết các đặc điểm, kinh nghiệm, bài học trong xây dựng và phát triển của tỉnh, có giá trị thực tiễn cao. Đó là những đặc điểm, kinh nghiệm, bài học trong đấu tranh chống ngoại xâm bảo vệ quê hương đất nước, trong phát huy vị thế địa - chính trị, địa - kinh tế, địa - văn hoá của Ninh Bình để xây dựng và phát triển địa phương...

2.4. Định vị được vị trí, vị thế và vai trò của tỉnh Ninh Bình trong toàn bộ tiến trình lịch sử Việt Nam

Ninh Bình là một bộ phận của Việt Nam, lịch sử Ninh Bình không tách rời lịch sử dân tộc. Trong tiến trình phát triển, Ninh Bình gắn với những sự kiện quan trọng của tiến trình lịch sử dân tộc, cả trong xây dựng, phát triển đất nước, cả trong kháng chiến chống ngoại xâm bảo vệ nền độc lập dân tộc. Thông qua việc trình bày và tổng kết lịch sử sẽ làm rõ vị trí, vị thế và vai trò của Ninh Bình trong lịch sử Việt Nam. Điều này xuất phát từ vị trí địa lý, các điều kiện tự nhiên, xã hội nhân văn của Ninh Bình trong mối quan hệ hay tương quan bắc nam đông tây, Bắc Bộ và Trung Bộ, đồng bằng sông Hồng... Trong lịch sử, Ninh Bình có một vai trò rất quan trọng trong buổi bình minh của dân tộc, trong công cuộc phục hưng đất nước sau hơn một ngàn năm Bắc thuộc, trong các cuộc kháng chiến chống ngoại xâm, bảo vệ độc lập dân tộc (đặc biệt dưới thời Trần và Tây Sơn). Trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay, Ninh Bình đang chứng tỏ vị thế của mình cả trong phát triển kinh tế, cả trong quốc phòng - an ninh. Bộ sách *Lịch sử Ninh Bình* góp phần khẳng định rõ ràng tầm quan trọng, vị trí, vị thế của

vùng đất, con người Ninh Bình trong tiến trình lịch sử của dân tộc Việt Nam. Kết quả nghiên cứu sâu sắc về lịch sử Ninh Bình cũng là đóng góp quan trọng cho nhận thức lịch sử Việt Nam, góp phần lý giải nhiều vấn đề lớn của Việt Nam.

2.5. Xây dựng các căn cứ khoa học cho việc hoạch định các chính sách phát triển của tỉnh trong hiện tại và tương lai

Bộ *Lịch sử Ninh Bình* là bộ sử có tính chất chính thống, với tính chính xác cao, tính học thuật chuẩn mực, là cơ sở, căn cứ khoa học khách quan cho việc hoạch định các chính sách phát triển kinh tế, xã hội, văn hóa của tỉnh, góp phần thống nhất nhận thức chung, đáp ứng những nhu cầu tìm hiểu về lịch sử địa phương.

II. YÊU CẦU

1. Về chất lượng khoa học

Yêu cầu hàng đầu đặt ra với bộ *Lịch sử Ninh Bình* là chất lượng khoa học cao. Xuất phát từ những mục tiêu lớn đặt ra cho công trình, yêu cầu đầu tiên và cũng là quan trọng nhất đối với bộ *Lịch sử Ninh Bình* là phải tuân thủ những chuẩn mực khoa học nghiêm ngặt. Chuẩn mực khoa học cao trước hết là ở khâu tư liệu, sử liệu. Chất liệu cơ bản làm nên độ tin cậy của một công trình sử học là tư liệu lịch sử. Quan trọng bậc nhất là những tư liệu gốc. Có thể sử dụng các tài liệu phái sinh để đối chiếu so sánh, nhưng căn cứ chính dựa vào để phân tích là những tư liệu gốc.

Tuy nhiên, để có được tư liệu phong phú phục vụ công việc nghiên cứu, biên soạn công trình, ngoài các sử liệu gốc, phải thu thập nhiều tài liệu khác, tận dụng và khai thác triệt để mọi nguồn tư liệu, kể cả những truyền thuyết dân gian, những thần tích, sắc phong, bia ký... Đối với việc nghiên cứu, biên soạn lịch sử Ninh Bình, một địa phương cụ thể, các nguồn tư liệu này càng quan trọng hơn.

Việc xử lý tư liệu nghiêm túc và tuân thủ theo các quy trình nghiêm ngặt là yêu cầu quan trọng. Mọi tư liệu, kể cả sử liệu gốc cần được phân tích, phê phán, đối chiếu, so sánh để tìm ra những chi tiết, những nội dung không phản ánh đúng thực tại khách quan để có được những thông tin đáng tin cậy nhất cho việc nghiên cứu.

2. Về đảm bảo tính thống nhất

Thể hiện được sự thống nhất cao của giới nghiên cứu lịch sử về một số vấn đề, sự kiện, nhân vật. *Lịch sử Ninh Bình* là một công trình tập thành nhưng có tính chính thức nên cần phải đạt đến sự thống nhất cao. Trong quá trình nghiên cứu, biên soạn, các vấn đề, sự kiện, nhân vật cần phải có sự đồng thuận trong cách thể hiện sẽ được đưa ra trao đổi, thảo luận để tìm tiếng nói chung, trường hợp chưa hoàn toàn thống nhất thì phải có cách trình bày phù hợp.

3. Về phương diện kỹ thuật trình bày

Bộ *Lịch sử Ninh Bình* phải thể hiện diện mạo tiêu biểu của địa phương (đẹp, trang trọng, logic chặt chẽ giữa các chương, mục của từng tập cũng như giữa các

tập với nhau, tạo thành một chỉnh thể). Hình thức trang trọng, nội dung chặt chẽ, cấu trúc logic trình bày phản ánh tính chất khoa học của công trình. Đồng thời có sự đa dạng về ngôn ngữ tiếp cận tạo cơ hội để giới thiệu về lịch sử Ninh Bình tới độc giả, học giả quốc tế.

III. CÁCH TIẾP CẬN, PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU VÀ BIÊN SOẠN

1. Cách tiếp cận

1.1. Tiếp cận toàn diện

Lịch sử là tất cả những gì đã diễn ra trong quá khứ nên việc trình bày một cách toàn diện mọi mặt là thuộc tính một bộ thông sử. Trong bộ *Lịch sử Ninh Bình*, trên quan điểm tiếp cận toàn diện, toàn bộ đời sống xã hội ở Ninh Bình qua các thời kỳ, giai đoạn lịch sử sẽ được nghiên cứu, trình bày, từ chính trị, kinh tế, xã hội đến tư tưởng, văn hoá... Ngay trong các thời kỳ diễn ra các cuộc kháng chiến chống ngoại xâm hay đấu tranh giành độc lập dân tộc (thời Bắc thuộc, thời thuộc Minh, thời Pháp thuộc, trong kháng chiến chống thực dân Pháp và chống đế quốc Mỹ), ngoài nội dung chính trị - quân sự thì tình hình kinh tế, xã hội, văn hoá được nghiên cứu đề cập đồng thời.

1.2. Đặt Ninh Bình trong tổng thể vùng miền và quốc gia Việt Nam

Ninh Bình là một vùng đất, một địa phương của nước Việt Nam thống nhất. Trong toàn bộ lịch sử của mình, Ninh Bình thăng trầm cùng với cả quốc gia - dân tộc Việt Nam. Vì thế, nghiên cứu và biên soạn bộ *Lịch sử Ninh Bình* cần quán triệt quan điểm đặt Ninh Bình trong mối quan hệ hữu cơ với vùng Bắc Bộ (phía Bắc), Bắc Trung Bộ (phía Nam) và với tổng thể nước Việt Nam thống nhất. Tránh cách thể hiện chung chung, không làm rõ thực tế Ninh Bình, nhất là ở những thời kỳ, giai đoạn khan hiếm tài liệu hoặc ở thời kỳ hiện đại, tách rời Ninh Bình ra khỏi mối quan hệ vùng miền, với các địa phương và với cả nước.

2. Phương pháp nghiên cứu và biên soạn

2.1. Về phương pháp nghiên cứu và biên soạn

Trước hết quá trình nghiên cứu và biên soạn công trình cần tuân thủ các phương pháp của khoa học lịch sử, theo đó quan trọng nhất là việc thu thập, xử lý, phân tích tư liệu. Trên cơ sở đó tiến hành xác minh, đối chiếu, so sánh để tìm ra những thông tin đáng tin cậy nhất cho mỗi kết luận. Trong quá trình này sử dụng nhiều phương pháp khác nhau, phục vụ cho mục tiêu thu thập nhiều nhất các nguồn tư liệu chính xác. Bao gồm các phương pháp như: phương pháp khảo sát điền dã (Field Work), văn bản học (Textology), khu vực học (Area Studies), trong nhiều trường hợp có thể sử dụng phương pháp phân tích định lượng (Quantitative Analyse)... Do không hạn chế nguồn tư liệu nên cũng không loại trừ bất cứ một phương pháp nghiên cứu chuyên ngành nào (như khảo cổ học, nhân học, ngôn ngữ học...).

Đối với một công trình mang tính thông sử, phương pháp chủ đạo là mô tả lịch sử (Historical Description). Đây là phương pháp truyền thống và cho đến nay vẫn là chủ đạo trong các công trình nghiên cứu và biên soạn lịch sử. Đồng thời, phối hợp chặt chẽ với việc vận dụng các phương pháp thích hợp như hệ thống hoá (Systemization), tổng hợp (Generalisation), logic...

2.2. Phương pháp trình bày

Phương pháp trình bày được coi trọng, thể hiện ở cấu trúc công trình, cách thức thể hiện, mối quan hệ giữa phần viết và phần hình ảnh, giữa các vấn đề đã được thống nhất và những vấn đề cần thảo luận thêm... Phương pháp trình bày đảm bảo các yêu cầu sau:

- Đảm bảo tính nghiêm túc của một công trình khoa học chất lượng cao (một công trình lịch sử địa phương mẫu mực). Cùng với tính logic chặt chẽ của cấu trúc giữa từng phần, từng chương, mục của mỗi tập và tổng thể toàn bộ công trình, các chú thích cần rõ ràng, nhất quán và dứt khoát phải dẫn nguồn tư liệu gốc. Tư liệu và tài liệu tham khảo phải được sắp xếp đảm bảo các nguyên tắc khoa học theo thông lệ quốc tế. Các bảng biểu trình bày số liệu, hình ảnh, sơ đồ minh hoạ cũng cần được lựa chọn, đảm bảo tính chân xác và sắp xếp một cách khoa học.

- Đảm bảo tính hấp dẫn, gần gũi với công chúng, đáp ứng yêu cầu phổ biến rộng rãi trong các tầng lớp nhân dân. Tránh tối đa các ngôn từ khó hiểu, lựa chọn cách thể hiện hấp dẫn và dễ hiểu. Lựa chọn hình ảnh minh hoạ, có toát yếu cho từng phần, từng chương.

- Phục vụ việc tra cứu, đối chiếu, xác minh. Để đáp ứng yêu cầu này, từ các đánh giá từng sự kiện đến các kết luận cho từng nội dung cần hết sức cân nhắc và phải rõ ràng. Những vấn đề còn chưa thể kết luận dứt khoát hoặc đang còn có những ý kiến khác nhau cần được thể hiện rõ dưới phần chú thích.

Phần III

NỘI DUNG, SẢN PHẨM VÀ LỰC LƯỢNG THAM GIA THỰC HIỆN ĐỀ ÁN

I. NỘI DUNG VÀ PHÂN KỲ THỰC HIỆN

1. Các nội dung nhiệm vụ

1.1. Xác lập các quan điểm, nguyên tắc cơ bản trong tiếp cận nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình

- Đây là một vấn đề quan trọng mang ý nghĩa phương pháp luận và phương pháp tiếp cận trong điều kiện đặc thù của lịch sử Việt Nam nói chung, của Ninh Bình nói riêng: tính đa tộc người, nhiều tiểu vùng không gian lịch sử - văn hoá, lịch sử nhiều biến động...

- Một số vấn đề của lịch sử Ninh Bình còn nhiều ý kiến được nêu ra, thảo luận và thống nhất quan điểm nhìn nhận, đánh giá thông qua việc thực hiện (về vai trò của nhà Đinh trong hành trình phục quốc, về quốc hiệu Đại Việt, về vị trí và vai trò của Hoa Lư - Ninh Bình trong kỷ nguyên phục hưng dân tộc...).

- Việc triển khai nội dung được tiến hành dưới hình thức các hội thảo khoa học quy mô quốc gia - địa phương tổ chức tại Hà Nội và Ninh Bình.

1.2. Xây dựng bộ dữ liệu về lịch sử Ninh Bình

Việc điều tra, tập hợp và xây dựng một cơ sở dữ liệu chung phục vụ trực tiếp cho việc nghiên cứu biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình, có thể phục vụ lâu dài cho các nhà nghiên cứu sau này, không chỉ về lịch sử mà còn ở nhiều lĩnh vực khác. Công việc cụ thể của nội dung này như sau:

1.2.1. Điều tra, sưu tầm nguồn tài liệu tại các cơ quan nghiên cứu, các thư viện, các trung tâm lưu trữ Trung ương và tỉnh Ninh Bình

* Việc điều tra, sưu tầm tư liệu tại các cơ quan Trung ương tập trung tại một số địa chỉ sau đây:

- Tại Viện Nghiên cứu Hán Nôm (nguồn tài liệu chữ Hán Nôm trước năm 1954).
- Tại Viện Thông tin Khoa học xã hội (nguồn tài liệu chữ Hán Nôm, chữ Quốc ngữ, chữ Pháp trước năm 1954).
- Tại Trung tâm Lưu trữ Quốc gia I (nguồn tài liệu chữ Hán Nôm, chữ Quốc ngữ, chữ Pháp trước năm 1954).
- Tại Trung tâm Lưu trữ Quốc gia III (nguồn tài liệu chữ Quốc ngữ sau năm 1954).
- Tại Lưu trữ Văn phòng Trung ương Đảng, Lưu trữ Viện Lịch sử Đảng - Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh (nguồn tài liệu về lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam).

- Các cơ quan khác (Thư viện Quốc gia Việt Nam, Thư viện Viện Sử học, Viện Khảo cổ học, Thư viện Khoa Lịch sử Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội).

* Việc điều tra, sưu tầm tư liệu tại các cơ quan tỉnh Ninh Bình tập trung tại một số địa chỉ sau đây:

- Các cơ quan lưu trữ địa phương (Lưu trữ Tỉnh uỷ và Lưu trữ Uỷ ban nhân dân tỉnh Ninh Bình, Trung tâm lưu trữ lịch sử tỉnh Ninh Bình...).
- Tại các di tích tôn giáo - tín ngưỡng, các cơ sở thờ tự trên địa bàn tỉnh.
- Tại các nguồn lưu trữ trong nhân dân.

1.2.2. Số hoá nguồn tài liệu

Các tài liệu sưu tầm sẽ được số hoá phục vụ trực tiếp cho việc nghiên cứu, biên soạn đồng thời là một nguồn tài liệu phục vụ lâu dài cho các nhà nghiên cứu,

các cơ quan quản lý địa phương thuộc các lĩnh vực khác nhau. Đồng thời, sử dụng các nguồn tư liệu đã được số hóa thuộc các nhiệm vụ đã và đang thực hiện khác.

1.3. Nghiên cứu biên soạn bộ “Lịch sử Ninh Bình”

1.3.1. Vấn đề phân kỳ và phân tập lịch sử Ninh Bình

Phân kỳ lịch sử là công việc cực kỳ quan trọng trong nghiên cứu sử học. Các nhà sử học Việt Nam chia lịch sử dân tộc thành các thời kỳ cổ đại, trung đại, cận đại và hiện đại. Thời kỳ cổ đại kết thúc khi người Việt giành được độc lập (hoặc mốc năm 905, hoặc mốc năm 938); thời kỳ trung đại từ sau mốc trên đến xâm lược của thực dân Pháp (1858), thời kỳ cận đại kéo dài đến Cách mạng Tháng Tám (1945) và từ đó lịch sử Việt Nam bước vào thời kỳ hiện đại. Lưu ý rằng, các mốc phân kỳ trên là dựa vào các sự kiện chính trị mang tính bước ngoặt gắn với cuộc đấu tranh chống ngoại xâm. Điều này xuất phát từ thực tế: lịch sử chống ngoại xâm luôn luôn là nội dung xuyên suốt, bao trùm của lịch sử Việt Nam. Tuy nhiên, lịch sử chống ngoại xâm không phải là toàn bộ lịch sử dân tộc, mà trái lại sự phát triển kinh tế, những thành tựu về văn hoá, xã hội... lại chính là cơ sở tồn tại và phát triển của đất nước, là sức mạnh vật chất và tinh thần để dân tộc Việt Nam vượt qua những thử thách hiểm nghèo, làm nên những chiến công thần kỳ trong sự nghiệp chống ngoại xâm.

Là một bộ phận của Việt Nam, lịch sử Ninh Bình không tách rời lịch sử Việt Nam, vì thế việc phân kỳ lịch sử Ninh Bình cũng về cơ bản theo cách phân kỳ lịch sử Việt Nam nói chung, đồng thời cũng sẽ có nét đặc thù riêng của địa phương (chẳng hạn với các mốc kết thúc thời kỳ Bắc thuộc hay mốc mở đầu thời kỳ cận đại ở Ninh Bình). Trên cơ sở phân kỳ lịch sử dân tộc và thực tế lịch sử địa phương, việc phân tập sẽ được cân nhắc để đảm bảo tính khoa học và tính hợp lý.

1.3.2. Dự kiến cơ cấu các tập của bộ Lịch sử Ninh Bình

Bộ *Lịch sử Ninh Bình* dự kiến bao gồm 6 tập, cụ thể như sau:

Tập 1: Lịch sử Ninh Bình (từ khởi nguồn đến 938)

Tập 2: Lịch sử Ninh Bình (938 - 1400)

Tập 3: Lịch sử Ninh Bình (1400 - 1883)

Tập 4: Lịch sử Ninh Bình (1883 - 1945)

Tập 5: Lịch sử Ninh Bình (1945 - 1975)

Tập 6: Lịch sử Ninh Bình (1975 - 2025)

2. Phân kỳ thực hiện nhiệm vụ

STT	Nội dung nhiệm vụ	Thời gian
1	Ban hành Đề án “Nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình”	Quý IV/2023

2	Thành lập Ban Chỉ đạo, Ban Biên soạn và ban hành các Kế hoạch thực hiện Đề án	Quý IV/2023
3	Nghiên cứu, xác lập các quan điểm, nguyên tắc cơ bản trong tiếp cận nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình; điều tra, sưu tầm nguồn tài liệu tại các cơ quan nghiên cứu, các thư viện, các trung tâm lưu trữ Trung ương và tỉnh Ninh Bình; tập hợp và hệ thống nguồn tư liệu, dữ liệu; xây dựng và thẩm định đề cương nghiên cứu, biên soạn; xây dựng bộ “Thể lệ (Quy chuẩn) nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình”; thẩm định, thống nhất các chương biên soạn mẫu.	Năm 2024
4	Hội thảo xác lập các quan điểm, nguyên tắc cơ bản trong tiếp cận nghiên cứu, biên soạn bộ “Lịch sử Ninh Bình”, vấn đề phân kỳ lịch sử, phân tập bộ sách.	Năm 2024
5	Hội thảo thống nhất đề cương tổng thể bộ thông sử “Lịch sử Ninh Bình” và sách “Lịch sử Ninh Bình thường thức”	Năm 2024
6	Hội thảo về các nguồn tài liệu phục vụ nghiên cứu, biên soạn	Năm 2024
7	Biên soạn tập 1, tập 2 và tổ chức Hội thảo khoa học về vị trí, vai trò của Ninh Bình thời kỳ lịch sử cổ trung đại; Hội thảo “Ninh Bình thế kỷ X trong hành trình phục quốc và phục hưng dân tộc”	Năm 2024
8	Tổ chức xuất bản Lịch sử Ninh Bình tập 1 (từ khởi nguồn đến 938) và tập 2 (giai đoạn 938 - 1400)	Quý I - Quý II, Năm 2025
9	Tổ chức biên soạn các tập 3, 4, 5; tổ chức 02 hội thảo khoa học về vị trí, vai trò của Ninh Bình thời kỳ lịch sử cận đại và hiện đại	Quý III - Quý IV, Năm 2025
10	Biên soạn, tổ chức xuất bản các tập 3, 4, 5, 6 và tổ chức các buổi tọa đàm khoa học về một số vấn đề cần thảo luận trong nghiên cứu, biên soạn bộ Lịch sử Ninh Bình	Năm 2026
11	Biên soạn, biên dịch, xuất bản cuốn sách song ngữ (Việt - Anh) “Lịch sử Ninh Bình thường thức”	Năm 2026
12	Thực hiện nghiệm thu, tổng kết, báo cáo kết quả thực hiện Đề án	Năm 2026
13	Tổ chức công bố, ra mắt bộ sách “Lịch sử Ninh Bình”	Năm 2026

II. SẢN PHẨM CHÍNH CỦA ĐỀ ÁN

- Bộ *Lịch sử Ninh Bình* gồm 6 tập, dung lượng khoảng 3.000 trang.
- Bộ *Lịch sử Ninh Bình thường thức*, biên soạn và xuất bản song ngữ Việt Anh, dung lượng khoảng 500 trang.
- Bộ *Dữ liệu về lịch sử Ninh Bình* khoảng 200.000 trang.
- Các kỷ yếu hội thảo khoa học có thể xuất bản.

III. LỰC LƯỢNG THAM GIA THỰC HIỆN ĐỀ ÁN

1. Nguyên tắc huy động lực lượng

Bộ *Lịch sử Ninh Bình* có yêu cầu khoa học cao. Vì vậy, cần thiết huy động lực lượng tham gia có trình độ chuyên môn cao, bao gồm các chuyên gia, nhà sử học có uy tín ở các cơ quan nghiên cứu Trung ương (Viện Sử học, Viện Khảo cổ học, Viện Nghiên cứu Hán Nôm, Viện Nghiên cứu Văn hóa - Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam, Viện Văn hóa và Phát triển - Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội, Hội Khoa học Lịch sử Việt Nam...) và địa phương.

Với tư cách là một công trình thống nhất, việc thực hiện bộ *Lịch sử Ninh Bình* được tổ chức dưới dạng một nhiệm vụ khoa học. Trong nhiệm vụ khoa học này, xác định rõ vai trò của từng bộ phận, trong đó về chuyên môn, bao gồm Chủ nhiệm nhiệm vụ, Chủ biên/đồng Chủ biên các tập, Chủ trì các hạng mục công việc. Chủ nhiệm nhiệm vụ phải là chuyên gia hàng đầu về lịch sử Việt Nam, có năng lực, kinh nghiệm tổ chức, điều hành đề án khoa học lớn. Chủ biên/đồng Chủ biên các tập là chuyên gia hàng đầu về lịch sử thời kỳ đó.

Cùng với Chủ nhiệm là Ban Biên soạn, gồm các chuyên gia, nhà sử học chuyên sâu về thời kỳ đó và một số cộng tác viên tham gia làm tư liệu, nghiên cứu chuyên đề.

2. Nguyên tắc tổ chức lực lượng

Lực lượng tham gia chính gồm các chuyên gia, các nhà sử học có uy tín ở các cơ quan nghiên cứu trung ương và địa phương.

Chỉ đạo và tổ chức thực hiện Nhiệm vụ gồm Ban Chỉ đạo, Ban Chủ nhiệm, Thư ký khoa học và Chủ biên các tập.

2.1. Ban Chỉ đạo

Có nhiệm vụ định hướng các hoạt động của Nhiệm vụ nhằm đạt được các mục tiêu, yêu cầu của Nhiệm vụ; chỉ đạo phối hợp các cơ quan liên quan trong quá trình tổ chức triển khai Nhiệm vụ.

2.2. *Chủ nhiệm Nhiệm vụ*

Chịu trách nhiệm toàn bộ việc tổ chức triển khai thực hiện nhằm hoàn thành các mục tiêu, nội dung và chất lượng của Nhiệm vụ. Chủ nhiệm Nhiệm vụ có thể đề nghị thành lập Ban Chủ nhiệm Nhiệm vụ, số lượng từ 3 - 5 người.

2.3. *Chủ nhiệm và lực lượng tham gia các hạng mục*

2.3.1. Chủ nhiệm các hạng mục của Nhiệm vụ gồm Chủ biên các tập và Chủ trì các nội dung chuyên môn khác. Chủ biên các tập có trách nhiệm chủ trì biên soạn các tập của bộ *Lịch sử Ninh Bình*. Chủ trì các nội dung chuyên môn khác là Chủ biên sách *Lịch sử Ninh Bình thường thức*.

2.3.2. Chủ biên các tập của bộ *Lịch sử Ninh Bình* là chuyên gia có uy tín về thời kỳ lịch sử tương ứng. Chủ biên sách *Lịch sử Ninh Bình thường thức* là chuyên gia có uy tín và có khả năng tập hợp lực lượng chuyên gia thuộc tất cả các thời kỳ lịch sử.

2.3.3. Mỗi tập có 1 Chủ biên hoặc có thêm 1 đến 2 đồng Chủ biên, nhưng Chủ biên phải chịu trách nhiệm chính.

2.3.4. Việc lựa chọn Chủ biên theo phương thức chỉ định trên cơ sở đề nghị của Chủ nhiệm Nhiệm vụ và thống nhất giữa cơ quan chủ quản và cơ quan chủ trì Nhiệm vụ.

2.3.5. Lực lượng tham gia được huy động tới mức cao nhất trong số các nhà sử học, các nhà nghiên cứu thuộc các lĩnh vực liên quan trong nước và địa phương. Việc lựa chọn lực lượng tham gia các hạng mục nội dung của Nhiệm vụ do Chủ nhiệm Nhiệm vụ đề xuất và quyết định.

Phần IV

TỔ CHỨC THỰC HIỆN ĐỀ ÁN

I. THỜI GIAN

- Đề án được triển khai thực hiện từ năm 2024 đến năm 2026.
- Báo cáo tổng kết và tổ chức công bố sản phẩm của Đề án vào năm 2026.

II. KINH PHÍ

Nguồn kinh phí từ Ngân sách nhà nước; huy động, đóng góp của các tổ chức, cá nhân và các nguồn hợp pháp khác theo quy định.

III. PHÂN CÔNG NHIỆM VỤ

1. Sở Văn hóa và Thể thao

- Là cơ quan thường trực, có nhiệm vụ tham mưu UBND tỉnh thành lập Ban Chỉ đạo, Ban Biên soạn, xây dựng các Kế hoạch và tổ chức triển khai thực hiện Đề án;

- Chủ trì, phối hợp với các cơ quan nghiên cứu ở trung ương, các sở, ban, ngành, đoàn thể của tỉnh, UBND các huyện, thành phố tổ chức triển khai thực hiện Đề án; theo dõi, đôn đốc, hướng dẫn, tổng hợp kết quả và định kỳ báo cáo Ủy ban nhân dân tỉnh theo quy định;

- Phối hợp với các cơ quan liên quan huy động các nguồn lực tổ chức thực hiện Đề án.

2. Sở Tài chính

Hàng năm cân đối nguồn ngân sách, tham mưu UBND tỉnh bố trí kinh phí thực hiện các nhiệm vụ trong Đề án đạt kết quả, mục tiêu, yêu cầu và tiến độ đề ra.

3. Sở Thông tin và Truyền thông

Chỉ đạo, hướng dẫn các cơ quan báo chí, thông tin tuyên truyền trên địa bàn tỉnh đẩy mạnh công tác tuyên truyền trước và trong quá trình tổ chức triển khai thực hiện Đề án; đẩy mạnh tuyên truyền quảng bá về bộ sách Lịch sử Ninh Bình.

4. Các sở, ban, ngành, đoàn thể của tỉnh, UBND các huyện, thành phố

Căn cứ chức năng, nhiệm vụ và các nội dung có liên quan đến nhiệm vụ của Đề án có trách nhiệm thực hiện và phối hợp chặt chẽ với Sở Văn hóa và Thể thao trong quá trình triển khai Đề án.

IV. CHẾ ĐỘ BÁO CÁO

1. Hàng năm, các sở, ban, ngành, UBND các huyện, thành phố được giao nhiệm vụ trong Đề án báo cáo kết quả thực hiện về Ủy ban nhân dân tỉnh (*thông qua Sở Văn hóa và Thể thao*) trước ngày 30 tháng 10. Việc tổng kết, đánh giá kết quả triển khai thực hiện Đề án tổ chức vào năm 2026.

2. Trong quá trình triển khai thực hiện, nếu có khó khăn, vướng mắc vượt phạm vi thẩm quyền, các sở, ban, ngành và UBND các huyện, thành phố phản ánh, báo cáo Ủy ban nhân dân tỉnh (*qua Sở Văn hóa và Thể thao*) để xem xét, chỉ đạo./.